

แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ
เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

Guideline of Art Activities in Art Museum
to Promote Aesthetics Experience for Student in Elementary School

อนิวัฒน์ ทองสิดา *

Aniwat Tongseeda

วิสูตร โพธิ์เงิน **

Wisud Po Ngern

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา 3) เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์ฯ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา 2) แบบวัดประสบการณ์สุนทรีย์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจผู้เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะตามแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เขตกรุงเทพมหานคร มุ่งเน้นการสร้างกิจกรรมศิลปะปฏิบัติด้วยรูปแบบที่หลากหลาย มีเพียงร้อยละ 40 ที่ส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ 2) ระดับพัฒนาการทางสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษายู่ในระดับ 3 คือ การแสดงออก (Expressiveness) 3) ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษายู่ในระดับดีมาก 4) ความพึงพอใจของผู้ใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ : แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะ/ กิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ/ กิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนประถมศึกษา / ประสบการณ์สุนทรีย์

* นักศึกษาปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลปศึกษา คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study various ways on arts activities arrangement, especially in the museums, 2) explore ways to develop more aesthetic experience during activity visit for students in elementary school, 3) study the result of the guideline of art activities visit in the museums for the students in elementary school, and 4) study satisfaction of staff in art museums. Purposive sampling was used to select thirty students , Prathom 4-6, from Wat Pathum Wanaram School. The research tools were composed of: 1) guideline of art activities in art museums, 2) aesthetic experience test, 3) satisfaction questionnaire of staff in art museums. 4) satisfaction questionnaire of attendants, who attended the art activities in art museums. The data were analysed by percentage, arithmetic mean, and standard deviation. The findings revealed that: 1) The situation of art activities in Bangkok's Art Museum focused on various of art activities more than the aesthetic experience. 2) Development level of aesthetic value amongst the students in elementary school were found at the 3rd level (expressiveness). 3) Satisfaction of students in elementary school who attended art activities in the museums were found at the excellent level. 4) Satisfaction of staff in art museums were also found at at the excellent level.

Keywords : Guide of Art Activities/ Art Activity in Art Museum/ Art Activities for Students in Elementary School / Aesthetics Experience

บทนำ

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ตระหนักถึงการสร้างความพร้อมสำหรับการเชื่อมโยงกายภาพโครงสร้างพื้นฐาน ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย แนวทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการ และเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็น

รากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทย สู่สังคมคุณภาพ เข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน) มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง โดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อบทบาทไทยในเวทีประชาคมโลก สังคมผ่านงานสร้างสรรค์ที่รวม ไปถึงการใช้ศิลปะเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของประชาชนทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2555: 7)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2547) ให้ความสำคัญกับการศึกษาในแหล่งเรียนรู้ทางสังคม โดยกำหนดไว้ในมาตรา 25 ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งหลักสูตรศิลปศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ยังกล่าวถึงการมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ และมาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) มีนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในช่วงวัยเรียน (อายุ 6 - 24 ปี) มีการเรียนรู้ จากครอบครัว ชุมชน แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่ให้ความรู้ในกรอบของการศึกษาตามอัธยาศัย พิพิธภัณฑ์ศิลปะจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะเป็นจุดมุ่งหมายการสอนศิลปศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งจะมองข้ามมิได้ คือ การปลูกฝังให้เด็กมีสุนทรียภาพ (Aesthetic) พิพิธภัณฑ์ศิลปะ จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยขยายการรับรู้ทางสุนทรียะ และความเข้าใจในศิลปะ คุณค่าของการได้สัมผัสงานศิลปะ จากการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

จะเพิ่มพูนประสบการณ์ทางสุนทรียะ และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้

โคสเตอร์ (Koster, 2009) สนับสนุนแนวคิดในการจัดกิจกรรมศิลปะ โดยเสนอแนะว่า กิจกรรมศิลปะจะต้องอยู่บนหลักพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรทางการศึกษา และมีการบูรณาการกิจกรรมศิลปะ ควรทำให้เด็กทุกคน ประสบความสำเร็จที่สะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ศิลปะจึงควรบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักสูตร และช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียน ซึ่ง เดนิส แอว สโตน (Denise L. Stone, 2001) ก็ได้กล่าวถึงรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะว่า การทำกิจกรรมศิลปะ และประสบการณ์ ในพิพิธภัณฑ์นั้น เป็นสิ่งที่ช่วยขยายการรับรู้ทางสุนทรียะและความเข้าใจในศิลปะ ซึ่งจะเพิ่มพูนประสบการณ์ทางสุนทรียะให้มากขึ้น สอดคล้องกับธาริน กลิ่นเกษตร (2555) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียน ประถมศึกษา พบว่าระดับพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน หลังจากได้เรียนและเข้าร่วมกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะเพิ่มสูงขึ้น และเสนอแนะให้มีการมีการศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะอีกด้วย

ทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน (Michael J. Parsons, 1987) มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความสามารถ ด้านการรับรู้ทางศิลปะของเด็กและเยาวชน เนื่องจากการรับรู้ทางศิลปะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกถึงความรู้สึกรับรู้ของตนเอง โดยในประเด็นของความรู้สึกนั้น เป็นเรื่องการมองเห็นหรือการรับรู้ทางผัสสะซึ่งเป็นสาระ และประสบการณ์ในขอบข่ายแรกๆ ของการเรียนรู้ศิลปะ โดยกล่าวถึงระดับพัฒนาการ

สุนทรียภาพ ไว้ 5 ระดับ 1) ความชื่นชอบ (Favoritism) 2) ความงามและความจริง (Beauty and Realism) 3) การแสดงออก (Expressiveness) 4) แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และ 5) ความเป็นตัวตน (Autonomy) ซึ่งสอดคล้องกับ นุติยาพร วงษ์เณร (2553) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎี พัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียน ประถมศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน สามารถพัฒนาการรับรู้ ด้านศิลปะ ของนักเรียนประถมศึกษา โดยมีระดับการพัฒนาการรับรู้ทางศิลปะสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ประสาธ ขันชัยภูมิ (2548) กล่าวถึง ปัญหา การจัดการเรียนรู้ศิลปะว่า ครูสอนศิลปะส่วนใหญ่ ใช้วิธีการสอนที่เคยปฏิบัติมา หรือสอนตาม ประสบการณ์ของตนเอง โดยมากจะสั่งให้นักเรียน ปฏิบัติตาม ยึดครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ทำให้นักเรียน ขาดโอกาสในการแสดงออกทางความคิด และการ ริเริ่มสร้างสรรค์

จากความสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไข เพิ่มเติม พ.ศ. 2553) มาตรฐานหลักสูตรศิลปศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และปัญหาการจัดการเรียนรู้ศิลปะ รวมทั้ง การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เป็น ช่วงวัยที่สำคัญ การส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนประถมศึกษาผ่านกิจกรรมศิลปะ เป็นวิธีการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการได้เป็นอย่างดี และส่งผลถึงประสบการณ์สุนทรียะ ที่ได้รับ จากกิจกรรมศิลปะ การพัฒนากิจกรรมศิลปะสำหรับ

นักเรียนประถมศึกษาในแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะ จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ทั้งในประเทศไทยยังไม่มีแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถานศิลปะอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาและพัฒนา แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะ สำหรับนักเรียน ประถมศึกษา เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา สังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ
2. เพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

กรอบแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เป็น การศึกษาที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านศิลปะ และ การจัดการเรียนรู้ไว้ด้วยกัน ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิด และ ทฤษฎีด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ประสบการณ์สุนทรียะ ทฤษฎีด้านศิลปศึกษา กิจกรรมศิลปะ และการจัดการด้านพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

เพื่อนำมาใช้ในการสร้างและพัฒนาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อศึกษาผลการใช้ ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งผู้วิจัยใช้ทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน (Michael J. Parsons, 1987) ที่กล่าวถึงระดับพัฒนาการสุนทรียภาพไว้ 5 ระดับ 1. ความชื่นชอบ (Favoritism) 2. ความงามและความจริง (Beauty and Realism) 3. การแสดงออก (Expressiveness) 4. แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และ 5. ความเป็นตัวตน (Autonomy) เป็นหลักในการสร้างแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาตำรา เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะสำหรับนักเรียนประถมศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นประเด็น และข้อคำถามในการเก็บข้อมูล

2. ลงพื้นที่สังเกตการณ์การจัดกิจกรรมศิลปะ ในพิพิธภัณฑสถาน หอศิลป์ และหน่วยงานต่างๆ ที่จัดกิจกรรมศิลปะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา และสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา ศิลปิน และครูสอนศิลปะในระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา และแนวทางในการสร้างแบบวัดประสบการณ์สุนทรียะ

3. สร้างเครื่องมือวิจัย

3.1 แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมศิลปะ 5 กิจกรรมคือ 1) เส้นแสนสวย 2) สีสร้างอารมณ์ 3) รูปบวกร่าง 4) ศิลปะมิติที่ 3 และ 5) ประกอบศิลป์ โดยสร้างและพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน จากการศึกษาข้อมูลเอกสารทางวิชาการที่เชื่อถือได้ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลศึกษากรณีศึกษา จากในและต่างประเทศ รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญถึง 12 ท่าน และใช้เนื้อหาการจัดกิจกรรมศิลปะที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นทักษะพื้นฐาน และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ก่อนการสร้างตัวอย่างแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา ด้านพิพิธภัณฑสถาน ด้านจิตวิทยาการศึกษา และภัณฑารักษ์ ตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 แบบวัดประสบการณ์สุนทรียะสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยพัฒนาและสร้างจากทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน (Michael J. Parsons, 1987)

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ จาก การเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

3.4 แบบสอบถามความคิดเห็น จากการใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

4. ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) และนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำเครื่องมือวิจัย ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) คือ นักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง จ.สมุทรปราการ จำนวน 5 คน และบุคลากรของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 2 การทดลอง

1. นำแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มาวางแผนการจัดกิจกรรมศิลปะร่วมกับฝ่ายการศึกษาและฝ่ายนิทรรศการ ของหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

2. ทดลองจัดกิจกรรมศิลปะในพื้นที่หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 30 คน โดยไม่จำแนกเพศ

3. ทดสอบระดับพัฒนาการทางสุนทรีย์ โดยใช้แบบวัดประสบการณ์สุนทรีย์ และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ จากนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ และการสะท้อนความคิดเห็นด้วยการพูดคุย และเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจในการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

1. นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ผลการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้แบบวัดประสบการณ์สุนทรีย์ ที่สร้างจากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการสุนทรีย์ภาพของพาร์สัน วัดระดับของพัฒนาการทางสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษา หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ 5 กิจกรรม ว่าเกิดขึ้นในระดับใด และระดับใดมากที่สุด วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ และความพึงพอใจในการใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะ ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิทรรศการ ฝ่ายการศึกษา ภัณฑารักษ์ และครูผู้สอนศิลปะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. อภิปรายผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

3. สรุปผลงานการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศภาพการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

1.1 ผลการศึกษาศภาพการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่าสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะ มีสภาพการจัดกิจกรรมคือ มุ่งสร้างกิจกรรมศิลปะด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ไม่เน้นให้เกิดประสบการณ์สุนทรีย์ มีเพียงร้อยละ 40 เท่านั้นที่จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

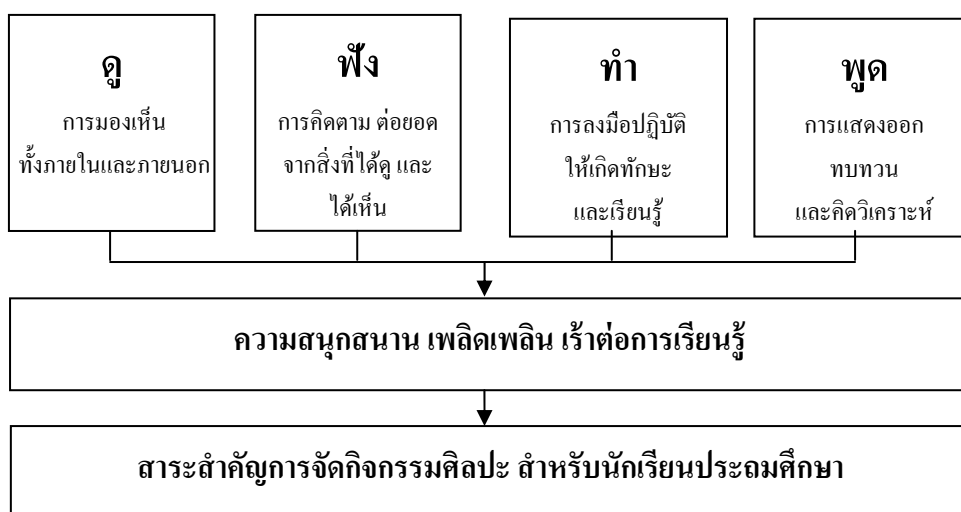
1.2 ผลการศึกษาศาภาพการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะกรณีศึกษาจากต่างประเทศ แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะต่างประเทศ มุ่งเน้นให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้รับประสบการณ์ตรงส่วนบุคคลจากการเข้าร่วมกิจกรรม ที่จะนำไปสู่ประสบการณ์สุนทรีย์โดยออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมต่อช่วงวัยและศักยภาพของผู้ร่วมกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่สามารถนำมาบูรณาการได้กับหลักสูตรทางการศึกษา และมีการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ พบว่าผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้นำหลักสูตรทางการศึกษามาบูรณาการกับเนื้อหาที่พิพิธภัณฑ์มีอยู่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ ผ่านการเล่น และต้องเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้รับประสบการณ์ตรงจากการดู ฟัง ทำและพูด เพื่อเป็นการทบทวนประสบการณ์ ซึ่งจะส่งผลถึงการสะสมประสบการณ์สุนทรีย์

2. ผลการศึกษากการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริม

ประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ระดับพัฒนาการทางสุนทรีย์ของกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์ จำนวน 30 คน มีระดับพัฒนาการทางสุนทรีย์อยู่ที่ระดับ 3 คือ การแสดงออก (Expressiveness) นักเรียนประถมศึกษาสามารถแสดงออกถึงความรู้สึก นึกคิดของตนเองได้ โดยพิจารณาจากเรื่องราวเนื้อหาของภาพวาด และจากประสบการณ์เดิมของตน แต่ยังคงมีความสนใจต่อประสบการณ์ของตนเองมากกว่าภาพวาดมองเห็น

3. ผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ พบว่า กิจกรรมประกอบศิลป์เป็นกิจกรรมที่ระดับความพึงพอใจมากที่สุด และภาพร่วมกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจในระดับดีมาก มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ กิจกรรมศิลปะ ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะทำให้เห็นว่าศิลปะมีความสวยงาม รongลงมาคือ นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

แผนภาพที่ 1 แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ด้านเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะ มีความพึงพอใจในระดับดีมาก ด้านรูปแบบที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะ มีความพึงพอใจในระดับดี ด้านกระบวนการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะ มีความพึงพอใจในระดับดีมาก ด้านสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะ มีความพึงพอใจในระดับดีมาก ด้านการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ มีความพึงพอใจในระดับดี

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ พบว่า สภาพการจัดกิจกรรมศิลปะ เขตกรุงเทพมหานคร มีแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะ ที่มุ่งเน้นการสร้างกิจกรรมศิลปะด้วยรูปแบบที่หลากหลาย และส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะด้านต่างๆ เช่น ทักษะการทำงานศิลปะ การให้ความรู้เนื้อหาทางศิลปะ เป็นต้น เห็นได้จากมีเพียงร้อยละ 40 เท่านั้น ที่จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

2. ผลการศึกษา การใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ระดับพัฒนาการทางสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษา หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมตามแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีระดับพัฒนาการทางสุนทรีย์อยู่ในระดับ 3 คือ การแสดงออก (Expressiveness)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษา หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม ศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ตามแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับ ดีมาก

4. ความพึงพอใจของผู้ใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับ ดีมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ทดลองกับโรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์ฯ ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2559 จำนวน 30 คน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพและแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีเพียง ร้อยละ 40 โดยเนื้อหาที่ใช้จัดกิจกรรมศิลปะ ร้อยละ 80 นำเนื้อหามาอยู่ในพิพิธภัณฑ์และเนื้อหาจากภายนอก มาจัดกิจกรรมศิลปะ รูปแบบกิจกรรมการบรรยายศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เน้นมากที่สุด ที่สำคัญเชื่อมโยงกับหลักสูตรทางการศึกษาถึง ร้อยละ 80 และมีความถี่ในการจัดกิจกรรมศิลปะอยู่ที่ เดือนละ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 60 มีบุคลากรสำหรับการจัดกิจกรรมศิลปะ ร้อยละ 60 อาศัยการทำงานร่วมกับศิลปิน สถาบันการศึกษาและองค์กรด้านศิลปวัฒนธรรม

ร้อยละ 80 ด้านวัสดุและอุปกรณ์ให้ความสำคัญในการเตรียมอุปกรณ์มากถึง ร้อยละ 80 และมุ่งเน้นให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับหลายกิจกรรม ด้านการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ มีเพียง ร้อยละ 40 ที่เห็นความสำคัญ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ได้รับความรู้และทักษะด้านศิลปะ

2. ผลการศึกษาการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า ระดับพัฒนาการทางสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษา มีระดับพัฒนาการทางสุนทรีย์ อยู่ในระดับ 3 คือ การแสดงออก (Expressiveness) เพราะแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ คือ เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะที่ มุ่งเน้นให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้รับประสบการณ์ตรงในพื้นที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรทางการศึกษาที่สนุกสนานเพลิดเพลิน เรียนรู้ได้ง่าย ทั้งผู้จัดกิจกรรมยังมีพื้นฐานด้านศิลปะที่ดีอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับนุติยาพร วงษ์เนตร (2553) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรีย์ภาพ ของ พาร์สัน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า นักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มจะมีระดับพัฒนาการ ทางสุนทรีย์อยู่ที่ ระดับ 3 คือ การแสดงออก (Expressiveness) นักเรียนประถมศึกษาสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้ โดยพิจารณาจากเรื่องราวเนื้อหาของภาพวาดและจากประสบการณ์เดิมของตน แต่ยังคงมีความสนใจต่อประสบการณ์ของตนเองมากกว่าภาพวาดที่มองเห็น เนื่องจาก

2.1 รูปแบบและลักษณะ การจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เปิดโอกาสให้นักเรียนประถมศึกษาได้เรียนรู้ผ่านการเล่นแบบ และปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ โดยเริ่มต้นจาก การดูและฟัง การลงปฏิบัติ และการแสดงออกทางโดยการพูด เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุด ซึ่งจะส่งผลต่อประสบการณ์ทางสุนทรีย์ และนำไปสู่การเรียนรู้เรื่องความงาม สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะของพิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่และศิลปะร่วมสมัยแห่งชาติ ประเทศเกาหลี (National Museum of Modern and Contemporary. (2014). Learn . [Online]. Retrieved January 31 , 2016. from <http://www.mmca.go.kr/eng/content>) ที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบ และลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา โดยคำนึงถึงช่วงวัย และทักษะความสามารถของนักเรียนประถมศึกษา สร้างพื้นที่เฉพาะสำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่เรียกว่า พิพิธภัณฑ์สำหรับเด็ก (Children's Museum)

2.2 สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตัวอย่างจากทั้งในและต่างประเทศ และได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ เพื่อให้สื่อที่นำมาใช้จัดกิจกรรมศิลปะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เหมาะสมกับผู้ใช้และสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีได้จริง สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่กล่าวว่า การผลิตสื่อหรือชุดการสอนนั้น ก่อนนำไปใช้จริง จะต้องนำไปทดสอบ ประสิทธิภาพ เพื่อดูว่าสื่อหรือชุดการสอนทำให้ผู้เรียน มีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ มีประสิทธิภาพในการช่วยให้ กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไป

อย่างมีประสิทธิภาพ เพียงใด มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์หรือไม่และผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อการเรียนจากสื่อหรือชุดการสอน ในระดับใด เพราะสื่อนี้จะเป็เครื่องมือสำคัญในการบันทึกการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างกิจกรรมศิลปะและนักเรียนประถมศึกษา สอดคล้องกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ โตเกียว ฟุจิ (Tokyo Fuji Art Museum. (2013). Education-Related Service. [Online]. Retrieved February 20,2016. from <http://www.fujibi.or.jp/en/learning-program/>) ที่เน้นการสร้างสื่อที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะ โดยสร้างสื่อ “Art Card” ชุดการเรียนรู้สำเร็จรูปที่ใช้เกมเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ โดยจะแบ่งออกเป็นชุดกิจกรรม Art Card 1- Art Card 4 ทำให้กิจกรรมศิลปะที่จัดขึ้นเกิดความสนุกสนาน เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้สำหรับนักเรียนประถมศึกษาได้

2.3 การสร้างประสบการณ์สุนทรียะ ผู้วิจัยใช้แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะที่มุ่งเน้นให้นักเรียนประถมศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง และกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า คือ ผลงานศิลปะจริงที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้อย่างดี เพื่อให้ให้นักเรียนประถมศึกษาตื่นตัวกับการเรียนรู้ ผู้จัดกิจกรรมยังมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสุนทรียศาสตร์ทางศิลปะเป็นอย่างดี อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนประถมศึกษาได้แสดงความคิดเห็นผ่านการตอบคำถาม ที่สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสุนทรียะของพาร์สัน (Michael J. Parsons, 1987) เช่น นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้ ภาพนี้สวยหรือไม่ เพราะอะไร เป็นต้น การสร้างประสบการณ์สุนทรียะ ที่สำคัญ คือ ประสบการณ์ที่นักเรียนประถมศึกษาเข้ามาทำกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับ

เบน แฮม (Ben-Haim, 2006) ที่ทำการศึกษา การเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะจากการรวบรวมข้อมูลผลการวิจัยจากนักการศึกษาพิพิธภัณฑ์ เกี่ยวกับการสร้างการเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมในห้องแสดงงานศิลปะใน J. Paul Getty Museum พบว่าห้องแสดงผลงานศิลปะเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ด้วยวิธีการสำรวจ ค้นหา เป็นการสำรวจทางความคิดที่ไม่ได้ มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า การเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้วิธีการมอง การสัมผัส การเคลื่อนไหว และตีความหมายจากสิ่งที่ได้ยืน

3. ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษา หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ตามแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะสำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับ ดีมาก อย่างมีนัยยะสำคัญ เนื่องมาจาก

3.1 เนื้อหาที่นำมาใช้จัดกิจกรรมศิลปะ ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ง่ายต่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทั้งยังเป็นวิธีการเรียนรู้เนื้อหา ยังแตกต่างจากการเรียนรู้ในห้องเรียน คือการเชื่อมโยงห้องเรียนสู่พิพิธภัณฑ์ศิลปะตามแนวคิดของ เดนิส แอว สโตน (Denise L. Stone, 2001) ที่กล่าวถึงการเชื่อมโยงหลักสูตรศิลปะแบบ DBAE กับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ โดยเป็นหลักสูตรการจัดการสอนศิลปะใน 4 แกนความรู้ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะ ปฏิบัติ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปวิจารณ์ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนศิลปะระหว่างห้องเรียนกับพิพิธภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี

3.2 รูปแบบและลักษณะ การจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน สร้างความเพลิดเพลินให้นักเรียนประถมศึกษาได้เรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างผ่อนคลาย ได้ปฏิบัติผลงานสร้างสรรค์ และให้อิสระในแสดงออก การจัดกิจกรรมอยู่ภายใต้แนวคิดในการพัฒนาประสบการณ์ทางสุนทรียะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ผ่านการมีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้ได้รับประสบการณ์ตรงในพื้นที่ทางศิลปะสอดคล้องกับเบน แฮม (Ben-Haim, 2006) ที่ศึกษาการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถานจากการรวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยจากนักการศึกษาพิพิธภัณฑ พบว่า ห้องแสดงผลงานศิลปะเป็นเป้าหมายของการเรียนด้วยวิธีการสำรวจ ค้นหาที่ไม่ได้มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า เรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้วิธีการมอง การสัมผัส การเคลื่อนไหว และตีความหมายจากสิ่งที่ได้สัมผัส จะส่งผลต่อประสบการณ์สุนทรียะของนักเรียนประถมศึกษาและช่วยสร้างความประสบการณ์ที่ดีอันจะนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการเข้าชมพิพิธภัณฑสถานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา

3.3 สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน ถูกคัดสรรและพัฒนาอย่างเป็นอย่างดี ซึ่งจากการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน เขตกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความสำคัญกับสื่อ วัสดุและอุปกรณ์เป็นอย่างมาก ถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน โดยใช้สื่อสีสนที่สวยงาม กระตุ้นต่อการเรียนรู้ และง่ายต่อการทำความเข้าใจภายใต้ทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld, 1947) ที่กล่าวถึงความสามารถของนักเรียนประถมศึกษาในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้เหมาะสมต่อนักเรียนประถม

ศึกษา ทั้งยังช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ให้กับนักเรียนประถมศึกษาอีกด้วย

3.4 การสร้างประสบการณ์สุนทรียะ มุ่งเน้นให้นักเรียนประถมศึกษาได้รับจากประสบการณ์ตรงจากการเข้าร่วมกิจกรรม ให้อิสระในการคิดและสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความรู้สึกละผ่อนคลาย ใช้วิธีการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าที่เป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในขณะที่ทำกิจกรรมศิลปะ เน้นให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ซึ่งสอดคล้องกับ สุวรรณแดงโต (2553) ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนา และเชื่อมโยงพัฒนาการของอวัยวะต่างๆในร่างกาย ทำให้เกิดจุดเชื่อมต่อของใยประสาทที่สามารถพัฒนาไปสู่แบบแผนการเรียนรู้ของสมอง การจัดกิจกรรมศิลปะจึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและฝึกปฏิบัติอย่างหลากหลาย

4. ผลความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน จากการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรียะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก อย่างมีนัยยะสำคัญ เนื่องมาจาก

4.1 แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับพิพิธภัณฑสถานได้จริง ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ โดยผู้มีส่วนใหญ่เห็นแนวทางที่จะสามารถนำไปปรับใช้ได้กับพิพิธภัณฑสถานของตนเองสังกัดอยู่ได้ เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถาน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ก่อนนำมาสังเคราะห์ พัฒนาและออกแบบเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑสถานฯ ดังกล่าว ภายใต้แนวคิดที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย

4.2 รูปแบบและลักษณะ การจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ คือ ไม่จำเป็นต้องมาความรู้หรือทักษะด้านศิลปะมากนัก ก็สามารถจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะนี้ได้ โดยอาศัยการศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนประถมศึกษา แนวคิดและทฤษฎีศิลปศึกษา รวมทั้งความเข้าใจในเนื้อหาจากทรัพยากรของพิพิธภัณฑ์ของเรามีอยู่ และสามารถปรับประยุกต์ใช้กับพิพิธภัณฑ์ศิลปะอื่นๆ ได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้ใช้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะว่า ต้องการความเข้มข้นของเนื้อหา หรือต้องการให้ได้ประสบการณ์สุนทรีย์อยู่ในระดับใด

4.3 สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ที่ผู้วิจัยออกแบบ สามารถปรับประยุกต์ ใช้ได้ ไม่จำเป็นต้องใช้กับพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ใด ที่หนึ่งเท่านั้น วัสดุและอุปกรณ์ก็เป็นพื้นฐานที่ไม่ยุ่งยากในการเตรียม พิพิธภัณฑ์ศิลปะที่จัดกิจกรรมศิลปะมีวัสดุและอุปกรณ์อยู่แล้ว เพียงแต่จะต้องออกแบบสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมให้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ ทั้งแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ยังได้สร้างตัวอย่างไว้ให้ผู้จัดกิจกรรมได้ศึกษา ทดลองนำไปใช้ ที่สำคัญสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายกิจกรรม

4.4 การสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ มุ่งเน้นจากทรัพยากรที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ มาประยุกต์ ก่อนการนำแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะนี้ไปใช้ เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง นักเรียนประถมศึกษาเป็นจุดศูนย์กลางในการเรียนรู้ ผู้จัดกิจกรรมมีหน้าที่กระตุ้น ด้วยสิ่งเร้าต่างๆ

รอบตัว และที่สำคัญพื้นที่ทางศิลปะ จะเป็นสื่อกลางที่ช่วยสร้างประสบการณ์ให้กับ ผู้ร่วมกิจกรรมได้ ทั้งการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ยังเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ นอกเหนือจากการจัดแสดง ผลงานศิลปะ สอดคล้องกับ กมลวรรณ จันทวร (2555) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหอศิลป์ของรัฐในประเทศไทย พบว่า ผู้รับผิดชอบด้านกิจกรรมการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ จะต้องพัฒนาภารกิจนโยบายและกิจกรรมการศึกษา เพื่อสื่อสารคุณค่าและแง่มุมต่างๆ ของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมศิลปะ และวิทยาศาสตร์ให้กับผู้รับบริการไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ทำให้เข้าใจและสามารถนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตนเองได้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิด ความตระหนัก พิสูจน์และรับรู้ โดยผ่านสุนทรียศาสตร์ เทคนิค กิจกรรมทางสังคม หรืองานวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาไปใช้ จะต้องทำการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะให้เข้าใจ เพื่อวางแผนออกแบบ และจัดเตรียมสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมศิลปะ และพร้อมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย พื้นฐานประสบการณ์ และความรู้ทางศิลปะของกลุ่มเป้าหมายจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสร้างประสบการณ์สุนทรีย์

2. การทำกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ อาจเป็นกิจกรรมที่ไม่คุ้นเคยสำหรับนักเรียนประถมศึกษา จึงต้องให้ความรู้พื้นฐานสำคัญเกี่ยวกับข้อกับผลงานศิลปะ และกิจกรรม

รายละเอียดต่างๆ วิธีการ ลำดับขั้นตอน และการใช้อุปกรณ์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เพื่อให้การจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นไปด้วยความราบรื่น การศึกษากลุ่มเป้าหมาย และการเตรียมความพร้อม จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการจัดกิจกรรมศิลปะที่จะนำไปสู่ผลของประสบการณ์ทางสุนทรียะ

3. การจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะแต่ละครั้ง จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน สอดคล้องกับพัฒนาการด้านศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา และเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไร้ต่อการเรียนรู้ และกระตุ้นให้นักเรียนประถมศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงเพื่อพัฒนาไปสู่ประสบการณ์ทางสุนทรียะ

4. การจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นกิจกรรมที่ต้องดูแลผู้ร่วมกิจกรรมอย่างใกล้ชิด ควรกำหนดให้ผู้จัดกิจกรรม 1 คน ดูแลผู้ร่วมกิจกรรม 5-7 คน จำนวนของผู้ร่วมกิจกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมก็เช่นกัน ควรออกแบบการใช้เวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมศิลปะ โดยทั่วไปควรอยู่ที่ระหว่าง 1.30 นาที และไม่เกิน 2 ชั่วโมง

5. ผู้จัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ศิลปิน และสถาบันการศึกษา

สำหรับการส่งเสริม และกระตุ้นการใช้พิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากร และยังเป็นการร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปะ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะ เช่น การศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา อุดมศึกษา หรือระดับผู้สูงวัย

2. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมทักษะความรู้ ความเข้าใจที่นำไปสู่การเห็นคุณค่าต่องานศิลปะ และส่งเสริมต่อความคิดสร้างสรรค์

3. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าต่องานศิลปะร่วมสมัย ของนักเรียนประถมศึกษา ภายใต้บริบทการเชื่อมโยงพิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัยสู่ห้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ จันทวร. (2555). การบริหารจัดการหอศิลป์ของรัฐในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทฤษฎีศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). “การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน”. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 5 (1): 7-20.

ธาริน กลิ่นเกสร. (2555). ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นุติยพร วงษ์เณร. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ พาร์สัน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาธน์ ชันชัยภูมิ. (2548). การนำหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533). ไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวรรณมา แดงโต. (2553). กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก. (Web-Based Instruction: WBI). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559. จาก <https://www.l3nr.org/posts/420889>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 – 2559. (Web-Based Instruction: WBI). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2558. จาก http://www2.oae.go.th/EVA/download/Plan/SummaryPlan11_thai.pdf.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- Ben-Haim, S. (2006). **Active Learning in the Art Museum**. [Online]. Retrieved October 9, 2015, from <http://www.docstoc.com/docs/25978856/Active-Learning-in-the-Art-Museum>.
- Denise L. Stone. (2001). **Using the Art Museum**. Massachusetts: Davis Publication.
- Koster. (2009). **J.B. Growing Artists: Teaching the Arts to Young Children**. New York : United State of America.
- Michael J. Parsons. (1987). **How We Understand Art: A Cognitive Developmental Account of Aesthetic Experience**. New York: Cambridge University Press.
- National Museum of Modern and Contemporary. (2014). **Learn**. [Online]. Retrieved January 31 , 2016. from <http://www.mmca.go.kr/eng/contents>.
- Tokyo Fuji Art Museum. (2013). **Education-Related Service**. [Online]. Retrieved February 20, 2016. from <http://www.fujibi.or.jp/en/learning-program>.
- Viktor Lowenfeld. (1947). **Creative and Mental**. New York: Macmillan Co.